

Spis treści

Objaśnienie ważniejszych skrótów	11
Wstęp	12

ROZDZIAŁ I

PRAWA PACJENTA I OBOWIĄZKI LEKARZY ORAZ ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ	15
1. Deklaracja praw pacjenta	15
2. Prawa pacjenta i obowiązki lekarzy oraz zakładów opieki zdrowotnej	17
3. Roszczenia w razie naruszenia praw pacjenta	27

ROZDZIAŁ II

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA LEKARZA	28
1. Ogólne zasady odpowiedzialności cywilnej	28
2. Podstawy prawne odpowiedzialności lekarza	31
3. Obowiązki lekarza – dołożenie należytej staranności czy zobowiązanie rezultatu	36
4. Przesłanki odpowiedzialności	40
4.1. Szkoda	40
4.2. Wina lekarza	42
a) Obiektywny element winy	42
b) Subiektywny element winy	43
c) Stopień winy	48
d) Ciężar dowodu winy	51
4.3. Związek przyczynowy	55

5. Wynagrodzenie szkody	60
5.1. Odszkodowanie	60
5.2. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę	62
5.3. Przyczynienie się poszkodowanego	69
5.4. Roszczenia osób bliskich w razie śmierci poszkodowanego	72
6. Odpowiedzialność lekarza w zespole operacyjnym	74
7. Odpowiedzialność cywilna lekarza a odpowiedzialność pracownicza	83
8. Przedawnienie roszczeń	86

ROZDZIAŁ III

POSZCZEGÓLNE PRZYPADKI

ODPOWIEDZIALNOŚCI LEKARZA	91
1. Zgoda pacjenta	91
1.1. Przedmiot i skutki zgody	91
1.2. Forma zgody	96
1.3. Zgoda zastępcza	99
1.4. Działanie bez zgody pacjenta	104
2. Przymus leczenia i innych zabiegów medycznych	106
3. Przekroczenie zakresu zgody	112
4. Obowiązek poinformowania pacjenta o ryzyku i skutkach zabiegu lekarskiego	116
5. Postępowanie lecznicze wobec osób z zaburzeniami psychicznymi	131
6. Odmowa udzielenia pomocy	138
7. Zwłoka lub zaniechanie dokonania zabiegu	141
8. Dokonanie zabiegu wymagającego specjalnych kwalifikacji	143
9. Stosowanie zarzuconych lub niesprawdzonych metod i środków leczenia	146

10. Dokonanie zabiegu oczywiście zbędnego	149
11. Pozostawienie ciał obcych w polu operacyjnym	152
12. Błąd sztuki lekarskiej	155
13. Eksperyment medyczny	161
14. Zabiegi chirurgii estetycznej	173
15. Wydawanie nieprawdziwych świadectw, opinii i orzeczeń lekarskich	178
16. Niezachowanie tajemnicy lekarskiej	184
17. Brak oględności i taktu w postępowaniu	189
18. Przerwanie ciąży	191
19. Szkoda wyrządzona dziecku poczętemu	195
20. Prokreacja medycznie wspomagana	210
20.1. Sztuczne zapłodnienie	211
20.1. „Zastępcze macierzyństwo”	218
20.3. Zapłodnienie „in vitro”	224
21. Inżynieria genetyczna	234
22. Przeszczepy komórek, tkanek i narządów	245
23. Działanie lekarza w stanach terminalnych	256
24. Ochrona dawców krwi	262

ROZDZIAŁ IV

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA PIEŁĘGNIARKI, POŁOŻNEJ, PERSONELU MEDYCZNEGO

265

1. Charakter prawny działania pielęgniarki i położnej	265
2. Odpowiedzialność cywilna pielęgniarki, położnej	272
3. Odpowiedzialność cywilna innego personelu medycznego	279

ROZDZIAŁ V

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA ZAKŁADU OPIEKI ZDROWOTNEJ

281

1. System organizacyjny zakładów opieki zdrowotnej	281
2. Odpowiedzialność publicznego zakładu opieki zdrowotnej – ewolucja odpowiedzialności	288
2.1. Podstawa odpowiedzialności	288
2.2. Odpowiedzialność za winę lekarza lub personelu medycznego	290
2.3. Odpowiedzialność za „winę organizacyjną”	292
2.4. Odpowiedzialność za zakażenia szpitalne	301
2.5. Odpowiedzialność na zasadach słuszności	310
2.6. Zmiana stanu prawnego	316
3. Odpowiedzialność niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej	319
4. Odpowiedzialność za świadczenia zdrowotne zamówione przez organy administracji rządowej, samorządu terytorialnego lub publiczne z.o.z.	322

ROZDZIAŁ VI

ODPOWIEDZIALNOŚĆ GWARANCYJNA I UBEZPIECZENIOWA ZA SZKODY WYRZĄDZONE PRZY LECZENIU I „WYPADKI MEDYCZNE”

1. Gwarancyjna odpowiedzialność państwa	326
2. Ubezpieczeniowe i gwarancyjne modele kompensacji szkod wyrządzonych przy leczeniu	330
2.1. System odpowiedzialności lekarzy i szpitali na zasadzie ryzyka i ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej	332
2.2. Ubezpieczenie na rzecz pacjenta	333
2.3. Szwedzki model ubezpieczenia na rzecz pacjenta	333
2.4. System ubezpieczeniowo-gwarancyjny we Francji	337
2.5. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej lekarza i zakładu opieki zdrowotnej w Polsce	342
KODEKS ETYKI LEKARSKIEJ	349

Akty prawne – Zestawienie aktów prawnych

przygotowała Monika Wałachowska 367

- 1 – Ustawa z dnia 5 XII 1996 r. O ZAWODZIE LEKARZA I LEKARZA DENTYSTY
(tekst jednolity) (Dz.U. z 2002 r., Nr 21, poz. 204, z późn. zm.)
- 2 – Ustawa z dnia 17 V 1989 r. O IZBACH LEKARSKICH
(Dz.U. Nr 30, poz. 158, z późn. zm.)
- 3 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 26 IX 1990 r. W SPRAWIE POSTĘPOWANIA W PRZEDMIOCIE ODPOWIEDZIALNOŚCI ZAWODOWEJ LEKARZY
(Dz.U. z 1990 r., Nr 69, poz. 406)
- 4 – Ustawa z dnia 30 VIII 1991 r. O ZAKŁADACH OPIEKI ZDROWOTNEJ
(Dz.U. z 1991 r., Nr 91, poz. 408, z późn. zm.)
- 5 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2000 r. W SPRAWIE WYMAGAŃ, JAKIM POWINNY ODPOWIADAĆ OSOBY NA STANOWISKACH KIEROWNICZYCH W ZAKŁADACH OPIEKI ZDROWOTNEJ OKREŚLONEGO RODZAJU
(Dz.U. z 2000 r., Nr 44, poz. 520)
- 6 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 XII 1992 r. W SPRAWIE ZLECANIA KONTROLI ZAKŁADU OPIEKI ZDROWOTNEJ
(Dz.U. z 1992 r., Nr 96, poz. 477)
- 7 – Ustawa z dnia 7 I 1993 r. O PLANOWANIU RODZINY, OCHRONIE PŁODU LUDZKIEGO I WARUNKACH DOPUSZCZALNOŚCI PRZERYWANIA CIĄŻY
(Dz.U. z 1993 r., Nr 17, poz. 78)
- 8 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 22 I 1997 r. W SPRAWIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH LEKARZY, UPRAWNIAJĄCYCH DO DOKONANIA PRZERWANIA CIĄŻY ORAZ STWIERDZANIA, ŻE CIĄŻA ZAGRAŻA ŻYCIU LUB ZDROWIU KOBIETY LUB WSKAZUJE NA DUŻE PRAWDOPODOBIENSTWO CIĘŻKIEGO I NIEODWRACALNEGO UPOŚLEDZENIA PŁODU ALBO NIEULECZALNEJ CHOROBY ZAGRAŻAJĄCEJ JEGO ŻYCIU
(Dz.U. z 1997 r., Nr 9, poz. 49)

- 9 – Ustawa z dnia 19 VIII 1994 r. O OCHRONIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO
(Dz.U. z 1994 r., Nr 111, poz. 535, z późn. zm.)
- 10 – Ustawa z dnia 1 VII 2005 r. O POBIERANIU, PRZECHOWYWANIUI PRZESZCZEPIANIU KOMÓREK, TKANEK I NARZĄDÓW
(ustawa podpisana przez Prezydenta w dniu 15 VIII 2005 r. – zob. www.prezydent.gov.pl W momencie oddawania książki do druku, ustawa nie była jeszcze opublikowana)
- 11 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 1 X 1996 r. W SPRAWIE CENTRALNEGO REJESTRU ZGŁOSZONYCH SPRZECIWÓW NA POBRANIE KOMÓREK, TKANEK I NARZĄDÓW, SPOSOBU REJESTRACJI SPRZECIWÓW ORAZ SPOSOBU USTALANIA ISTNIENIA SPRZECIWU W FORMIE OŚWIADCZEŃ
(Dz.U. z 1996 r., Nr 124, poz. 588)
- 12 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 XI 1996 r. W SPRAWIE WARUNKÓW POBIERANIA I PRZESZCZEPIANIA KOMÓREK, TKANEK I NARZĄDÓW ORAZ SPOSOBU STWIERDZANIA SPEŁNIENIA TYCH WARUNKÓW
(Dz.U. z 1996 r., Nr 151, poz. 718)
- 13 – Ustawa z dnia 5 VII 1996 r. O ZAWODACH PIEŁĘGNIARKI I POŁOŻNEJ (tekst jednolity)
(Dz.U. z 2001 r., Nr 57, poz. 602, z późn. zm.)
- 14 – Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 13 VII 1998 r. W SPRAWIE UMOWY O UDZIELENIE ZAMÓWIENIA NA ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE
(Dz.U. z 1998 r., Nr 93, poz. 592)
- 15 – KONWENCJA O PRAWACH CZŁOWIEKA I BIOMEDYCYNIE
(1997)
- 16 – KODEKS CYWILNY (wyciąg) – ustawa z dnia 23 IV 1964 r.
(Dz.U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93, z późn. zm.)